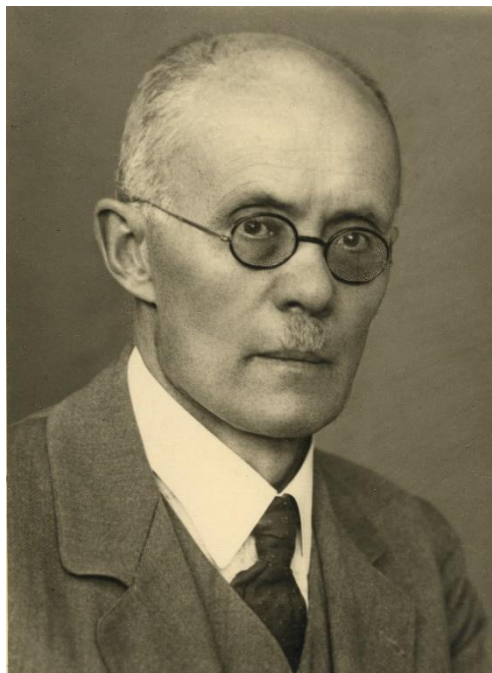

Kristīne Kuzņecova, Bc.sc.soc.
Latvijas Universitātes Muzeja krājuma glabātāja

Austrumbaltijas eksperts Karls Reinholds Kupfers

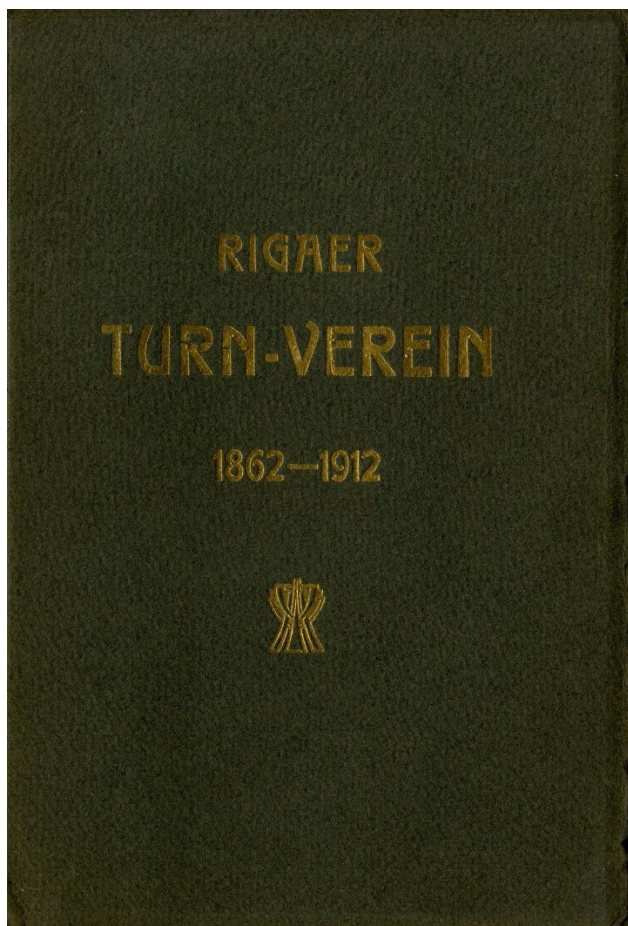
Turpinot 2022. gada marta mēnesī vācbaltu botāniķim **Karlam Reinholdam Kupferam** veltītos publicitātes pasākumus (par **Karla Reinholda Kupfera** spiedogiem rakstījām rubrikā “Mēneša priekšmets”, bet par viņa privātbibliotēku, fotogrāfiju krājumu un ieguldīju Baltijas herbārija ievākšanā un Moricsalas dabas rezervāta ierīkošanā runājām **LU 80. starptautiskās konferences Latvijas Universitātes Muzeja sēdes “Dabas atklāšana” ietvaros**), Latvijas Universitātes Muzejs vēlas vēlreiz apkopot iepriekš uzzināto un papildināt to ar citiem šī ievērojamā pētnieka dzīves faktiem rubrikā “**Neaizmirstamās biogrāfijas**”.

K. R. Kupfers 1933. gada maijā Rīgā.
Foto: Emanuel Eggert

Karls Reinholds Kupfers **dzimis** 1872. gada 25. martā Besarābijas guberņā (*Basarabia*), Stavčenas ciemā (*Stăuceni*; mūsdienu Moldovas teritorija). Viņa vecāki bija ārsts Dr. Jūlijs Kupffers no Sabiles un Mollija (*Molly*) Kupffera (dzimusi Štamma) no Tērbatas. 1879. gadā ģimene atgriezās savā dzimtenē Baltijā, vispirms viņi dzīvoja Rudbāržos (ciems Kuldīgas novada Rudbāržu pagastā), tad Grīvā (Daugavpils pilsētas daļa Daugavas kreisajā krastā pie Laucesas ietekas).

Interesi par dabu K. R. Kupferā veicināja tēvs, kurš pats kopa savu augļu, sakņu un puķu dārzu, iepazīstināja bērnus ar tajos augošajiem augiem, kā arī ierosināja vākt kukaiņu kolekciju. Tajā apkārtnē nebija meža, tikai vienreiz gadā bērni to redzēja, kad visa ģimene kopā brauca pēc Ziemassvētku eglītes. Cita persona, kas veicināja Kupfera interesi par dabu, bija Grīvas vācu skolas skolotājs Raudseps no Tērbatas apkārtnes.

Rīgas Vingrošanas kluba (*Rigaer Turn-Verein*)
1912. gada pārskats. LU Muzeja krājums

Arī **sportā** tēvs bija tas, kas saviem bērniem mācīja vingrošanas, peldēšanas un slidošanas pamatus. Studenta gados K. R. Kupfers bija regulārs vingrošanas vakaru apmeklētājs un Rīgā kļuva par vingrošanas biedrības (*Rigaer Turn-Verein*) biedru, kā arī vingrošanas komandas otro vadītāju. Viņš bija centīgs slidotājs, slēpotājs, vingrinājās arī sniega un ledus burāšanā. Kļuva par ledus burāšanas sekcijas goda biedru sporta biedrībā "Kēizarmežs" (*Kaiserwald*). Pateicoties šiem fiziskajiem vingrinājumiem, kuriem nāca klāt braukšana ar divriteni, viņam bija laba veselība un fiziskās spējas, kam bija būtiska nozīme viņa daudzajās pētnieciskajās ekskursijās.

	seit		seit		seit		seit
Kadner, R.	1910	Markgraf, L.	1907	Renner, E. von	1908	Skurewitsch, J.	1909
Kalnin, B.	1908	Marschall, E.	1910	Renner, M. von	1905	Smakka, O.	1905
Kalning, A.	1901	Marschütz, J.	1902	Renner, O. von	1892	Specht, E.	vor 1865
Kalweit, E.	1908	Matzkewitsch, W.	1908	Renner, W. von	1873	Specht, J.	1911
Kamkin, M.	1909	Medne A.	1910	Renner, W. von	1909	Stahl, J.	1885
Kampfer, A.	1896	Meesit, A.	1910	Reymer, A. von	1905	Steinberg, E.	1911
Kapeller, E.	1894	Meesit, V.	1909	Rieche, H.	1896	Steinert, C.	1909
Kaptein, J.	1903	Meesit, W.	1911	Riemer, M.	1895	Stieda, H.	vor 1865
Kasakewitsch, R.	1909	Melkert, W.	1886	Roepenack, H. von	1906	Stobbe, M.	1910
Kastaun, A.	1895	Melsas, C.	1911	Röhm, A.	1906	Strauch, E.	1883
Kastner, J.	1873	Mentzendorff, G.	1891	Römeling, K. von	1909	Strauss, A.	1884
Kehrhahn, H.	1869	Mentzendorff, V.	1874	Rorvig, J.	1902	Strauss, G.	1906
Kergalw, Ch.	1899	Mertzlin, W.	1910	Rohloff, F.	vor 1865	Stritzky, A. von	1907
Kerkovius, E.	1866	Mey, C.	1909	Rohrbach, A.	1911	Stritzky, C. von	vor 1865
Kerkovius, E.	1904	Mey, R.	1909	Rosenberg, J.	1909	Stuhlberger, R.	1897
Kerkovius, R.	1866	Meyenn, G.	1910	Rosenfeldt, A.	1909		
Kiersnowsky, S. von	1890	Meyer, B.	1898	Rosenfeldt, A. M.	1909	Tallberg, C. von	1892
Kiesling, A.	1898	Miedtke, O.	1893	Rothe, J.	1907	Tallberg, H. von	1891
Kiesling, O.	1909	Minuth, W.	1894	Rudsit, W.	1908	Thalberg, J.	1892
Kirsch, D.	1904	Moschal, N.	1910	Rudsroog, M.	1895	Thilo, O. Dr.	1898
Kirschbaum, A.	1893	Müller, B.	1911	Ruhtenberg, G.	1887	Thomas, E.	1884
Kirstein, E.	1888	Mündel, A.	1871	Ruhtenberg, M.	1888	Torchiani, A.	1906
Kirstein, F.	1900	Mündel, C.	1886	Ruhtenberg, T. A.	1903	Torchiani, J.	1894
Kirstein, V.	1888			Ruhtenberg, Tob.	1881	Torno, R.	1896
Kissin, S.	1910	Namneek, C.	1887	Ruhting, A.	1877	Torno, Rud.	1907
Klau, V.	1904	Nerling, W.	1910	Ruhting, A.	1905	Torp, Arved	1894
Klemm, P. Dr.	1909	Niederer,	1902	Rumschinsky	1911	Trettin, W.	1906
Kliem, J.	1905	Niehof, F.	1891	Rustadt, E.	1906	Treu, Ed.	1884
Klot, N. von	1889			Ruttman, A.	1898	Treumann, C.	1911
Knorr, B.	1907	Obuchewitsch, E.	1911			Trey, F.	1910
Koch, E.	1898	Oestberg, J.	1874	Sablowsky, C.	1891	Trey, H. Dr.	1888
Köster, H.	1881	Ogursky, H.	1911	Sacks, F.	1910	Treymann, G.	1879
Kohlmann, R.	1879	Olszewsky, J. von	1896	Salmkaje, A.	1905	Trompowsky, E. von	1885
Kolesow, P.	1906			Sarfels, K.	1910		
Korst, Al.	1889	Papilinsky, H.	1909	Sauer, N.	1911	Vajen W.	1869
Koslowsky, E.	1911	Parré, P.	1905	Sawitzky, J.	1877	Vogelsang, J.	1891
Kozing, G.	1886	Pattberg, G.	1910	Schaback, T.	1907	Volkers, H.	1911
Kraetscher, J.	1910	Paul, C. von	1877	Schaefer, Fr.	1908	Volz, S.	1909
Krahm, M.	1882	Paul, H. von	1877	Schapiro, J.	1909		
Krahting, L.	1883	Pawar, A.	1911	Schmaeling, R.	1880	Waeber, P.	1902
Krasting, F.	1895	Petersohn, E.	1907	Schmaltz, C.	1899	Wagner, C.	1870
Kressler, W.	1894	Petrow, G.	1911	Schmeling, W.	1900	Wagner, H.	1904
Kretschmann, E.	1911	Philipsohn, J.	1903	Schmidt, G.	1884	Walter, C. F.	1893
Kronberg, J.	1895	Pilsutzky, W.	1911	Schmidt, J.	1894	Walter, L.	1906
Kross J.	1886	Pirang, M.	1900	Schneider, H.	1872	Wannag, Th.	1909
Kuchzinsky, H.	1880	Plates, A. Dr.	1887	Scholz, Br.	1900	Warbandt, H.	1896
Kupfer, C.	1896	Plath, C.	1899	Schorch, O.	1911	Wasserionow, A.	1877
Kurpneek, L.	1905	Poedder, C.	1884	Schultz, L.	1910	Weckert, M.	1896
Kurschewitz, E.	1907	Popp, O.	1892	Schultz, W.	1891	Weide, O.	1906
Kuschelewitz, R.	1911	Posdejew, A.	1910	Schulze, E.	1892	Weidemüller, A.	1895
Kuse, W.	1909	Prüffert, C.	1908	Schuppel, W.	1908	Weldmann, M.	1911
Kymmel, A.	1911	Puckschtis, A.	1910	Schwanck, C.	1890	Weliashew, N. von	1910
Kymmel, H.	1880	Puckschtis, F.	1910	Schwartz, E.	1885	Werkenthien, K.	1908
Kymmel, N.	1874	Pussel, F.	1889	Schwartz, P.	1885	Werner, J.	1896
				Schwedler, A.	1909	Wihksne, S.	1895
Labeit, O.	1911	Rabinowitsch, W.	1909	Schwenn, J.	1909	Wilde, B.	1902
Lassmann, F.	1885	Radau, B.	1881	Sebald, W.	1910	Wimbe, J.	1911
Lebedow, Leo	1907	Rall, C.	1888	Seemann v. Jesersky	1884	Windisch, F.	1883
Leckney, F.	1910	Ramming, P.	1891	Seidenbach, A.	1895	Winkler, P.	1909
Lehmann, V.	1899	Rappoport, M.	1909	Seidler, H.	1911	Wirkau, F.	vor 1865
Levy, M.	1909	Rathminder, H.	1894	Semenow	1908	Wittandt, J.	1907
Liebesmann, B.	1910	Rauch, C.	1905	Sender, E.	1910	Witte, Aug.	1882
Liebich, W.	1907	Raudit, R.	1881	Sengbusch, O. von	1893	Wittkowsky, C.	1910
Lindenberg, G.	1909	Redlich, A.	1898	Seuberlich, F.	1880	Wolfram, E.	1896
Lipste, J.	1895	Rehl, C.	1898	Siccard, F. M.	1874	Wolfschmidt, A.	1883
Lüth, F.	1892	Rehwald, K.	1909	Siccard, H.	1905		
Lutz, O.	1895	Reichberg, B.	1909	Sills, E.	1893	Zarakowsky, H.	1909
		Reimers, W.	1883	Silsky, A.	1899	Zech, R.	1904
Mahler, H.	1905	Reinberg, M.	1909	Sirdsin, O.	1907	Zelm, J.	1911
Mangelsdorf, G.	1902	Reinberg, T.	1904	Skribanowitsch, J.	1911	Zippert, E.	1906

Rīgas Vingošanas kluba biedru saraksts. LU Muzeja krājums

Vecāku mājās vienmēr bija sarūpēta pamatīga jaunatnes rakstnieku **bibliotēka**, kas mēģinātu pievērst jaunekli zīmēšanai un gleznošanai. Tikai mātes mēģinājumi piesaistīt dēlu klavieru nodarbībām beidzās ar neveiksmi, tās jaunekli it nemaz nesaistīja. Vasaras brīvlaiks vienmēr tika izmantots botāniskām un entomoloģiskajām ekskursijām Grīvas apkaimē.

K. R. Kupfers sāka **mācīties** Kurzemes tautskolā (ar progimnāzijas tiesībām), pēc tās beigšanas 1886. gadā turpināja mācīties [Nikolaja ģimnāzijā Liepājā](#). To pabeidza 1889. gada jūnijā ar izcilību visos priekšmetos. Tad sekoja **studijas** [Tērbatas Universitātē](#) vienlaicīgi divās nozarēs - botānikā un matemātikā. 1893. gada decembrī, 21 gada vecumā, K. R. Kupfers ieguva kandidāta grādu abās šajās zinātnēs. 1905. gada viņš izturēja Tērbatas Universitātē maģistra eksāmenu botānikā. 1922. gadā K. R. Kupfers ieguva [Jēnas Universitātes](#) (Vācijā) filozofijas doktora grādu.

1902. gada 28. augustā K. R. Kupfers **apprecējās** ar Martu Štraubi, ar kuru nodzīvoja laimīgi līdz mūža beigām. 1906. gada 2. janvāri viņiem piedzima meita Mollija.

No Tērbatas Universitātes skolotājiem uz K. R. Kupferu vislielāko **ietekmi** atstāja botāniķis profesors [Edmunds Rusovs](#) (*Эдмунд Руссов*). K. R. Kupfers bieži pie viņa ciemojās un sadraudzējās ar viņu jaunāko dēlu [Kārli Ernstu Rusovu](#) (*Карл Эрнст Руссов*), vēlāk ārstu [Orenburgā](#) (*Оренбург*). Vēl no mācību spēkiem viņu ietekmēja fiziķis profesors [Artūrs fon Etingens](#) (*Arthur von Oettingen*) un zoologs profesors [Juliuss fon Kennels](#) (*Julius von Kennel*), kuri ar savām saturīgajām un pilnīgajām lekcijām piesaistīja K. R. Kupfera uzmanību.

Tūlīt pēc studiju pabeigšanas, 1894. gada janvārī, K. R. Kupfers tika pieņemts darbā **Rīgas Politehnikumā** pie profesora [Franca Šindlera](#) (*Franz Schindler*) par mikroskopēšanas darbu asistentu un tā paša gada rudenī arī pie profesora [Aleksandra Beka](#) (*Alexander Beck*) [tēlotājģeometrijā](#). Šajā pašā laikā viņš strādāja arī par matemātikas un dabaszinātņu skolotāju **privātskolā**.

Pēc profesora Beka aiziešanas pensijā 1896. gadā, K. R. Kupfers stājās viņa amatā, sākumā kā docents, bet kopš 1905. gada kā adjunktprofesors. No 1912. līdz 1915. gadam papildus strādāja arī kā botānikas docents **Rīgas Politehniskā institūta** (Rīgas Politehnikuma nosaukums kopš 1896. gada) organizētajosursos purvu veģetācijā. 1915. gadā Rīgas Politehniskajam Institūtam vajadzēja evakuēties uz Maskavu, jo kara darbība tuvojās Rīgai, bet K. R. Kupfers atteicās no sava darba un **palika Rīgā**.

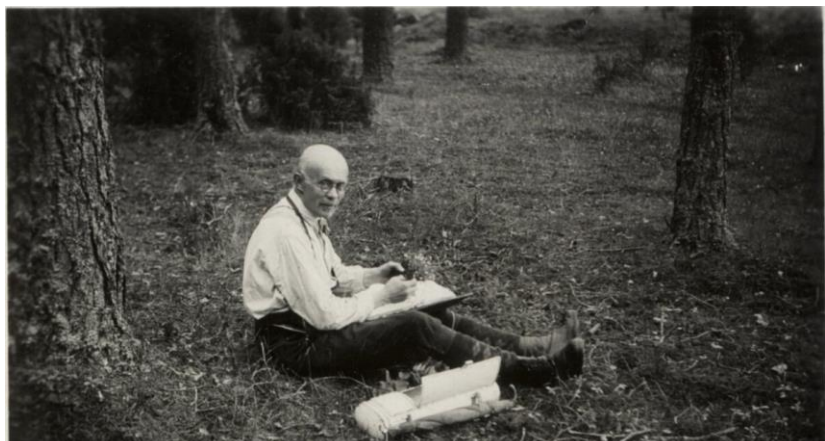
1917. gadā viņš strādāja vidusskolā par matemātikas viesskolotāju, bet gadu vēlāk jaunatvērtajā **Baltijas tehniskajā augstskolā** stājās tēlotājģeometrijas profesora amatā. 1919. gadā K. R. Kupfers pārtrauca līdzšinējo darbību. Viņš bija spiests atkal pelnīt iztiku kā privātskolotājs līdz 1920. gadam. 1921. gadā **Herdera institūts** (*Herder Institut*) deva viņam iespēju nodoties augstākajai akadēmiskai darbībai, vienlaikus darbojoties Botānikas katedrā - viņš lasīja Baltijas ģeogrāfijas, ģeoloģijas un arī dažus matemātikas priekšmetus. Sākot ar 1930. gadu K. R. Kupfers aizgāja pensijā un turpmākos 5 gadus veltīja galvenokārt Rīgas Dabaspētnieku biedrībai (*Naturforscher-Verein zu Riga*).

K. R. Kupfers ieņēma **bibliotēku inspektora** amatu Politehniskajā institūtā no 1909. līdz 1915. gadam. 1915. gadā viņš vadīja grāmatu krājumu pārtransportēšanu uz Krievijas valsts iekšieni. K. R. Kupfers, pildot šo uzdevumu, vērtīgākās grāmatas mēģināja paturēt Latvijā, kamēr mazvērtīgākās grāmatas un Patentrakstus, kas atradās viņa rīcībā lielā daudzumā, sūtīja prom. Par to tika paziņots valdības iestādēm un K. R. Kupfers bija spiests pakļauties valdības stingrajiem rīkojumiem.

K. R. Kupferu saistīja arī darbs **vācbaltu tautas kustības zinātnes labā**. Viņš darbojās Livonijas vācu biedrībā (*Deutscher Verein in Livland*). No tās nodibināšanas 1906. gadā līdz slēgšanai 1914. gadā ieņēma pirmā viceprezidenta amatu, pildot prezidenta pienākumus tad, kad prezidents bija ārpus Rīgas. Lielu darbu viņš ieguldīja, izstrādādams statūtus un sagatavodams tāmi delegātu sanāksmei un kongresam, un piedalījās pārskata ziņojuma izstrādāšanā. Jau no biedrības nodibināšanas K. R. Kupfers uzņēmās kopējo biedrības skolu komisijas virsvadību kā prezidents un arī vēlāk darīja to pašu būdams biedrības viceprezidents. Līdztekus viņš šajā laikā veica biedrības skolu sekcijas prezidenta pienākumus, tā kā viņam bija vislielākā ietekme uz vācbaltu skolas sistēmas attīstību 1906.-1914. gados. Visbeidzot viņa galvenais darbs bija kā Likvidācijas komisijas loceklis, izformējot biedrību. K. R. Kupfers ar savu līdzdalību biedrības darbā un ar garīgās intereses celšanu mazajās pilsētu skolās noturēja neskaitāmas lekcijas. Arī vēlāk, pēc kara, viņš līdzīgi darbojās, lasot lekcijas vācu vecāku savienībā Latvijā.

Pēc Pirmā pasaules kara K. R. Kupferam nebija vairs sevišķas ietekmes izglītības sistēmā, bet tikai netiešā veidā caur darbību Herdera institūtā viņš ietekmēja **skolotāju zinātnisko izglītību**. Par to, kā viņa darbu novērtēja vācbaltu skolotāji, liecina siltais pateicības raksts, ko viņam šķiroties no Herdera institūta pasniedza vācbaltu skolotāju biedrības Dabas zinātņu, ģeogrāfijas un Dzimtenes mācības sekcijas.

Kā pētnieks K. R. Kupfers specializējās sistemātiskajā botānikā, savus pētījumus viņš veltīja **floristiskiem jautājumiem**. Toreizējo Latvijas un Igaunijas teritoriju viņš apceļoja neskaitāmās ekskursijās un izbraukumos. Sākumā

K. R. Kupfers 20. gs. 20. gados botāniskā ekskursijā. Foto: no LU Muzeja krājuma

<i>Silybum officinale</i>	W
<i>Populus</i>	W
<i>Thalictrum</i>	W
<i>Solanum dulcamara</i>	W
<i>Solidago virga aurea</i>	W D
<i>Lychnis arvensis</i>	W D
<i>Lychnis arvensis</i>	W D
<i>Sparganium nemorosum</i>	W
<i>Stellaria graminea</i>	W D
<i>medica</i>	W
<i>Suaeda maritima</i>	W
<i>Tanacetum vulgare</i>	D
<i>Taraxacum palustre</i>	W D
<i>officinale vulgare</i>	W D
<i>Thalictrum flavum</i>	W
<i>Thlaspi arvense</i>	W D
<i>Thymus serpyllum</i>	W D
<i>Tragopogon pratensis</i>	W
<i>Orientalis europ</i>	W
<i>Trifolium montanum</i>	W D
<i>pratense</i>	W D
<i>repens</i>	W
<i>Triglochin maritimum</i>	D
<i>palustre</i>	D
<i>Trollius europaeus</i>	W (Siedler & Rall)
<i>Turritis glabra</i>	W D
<i>Ulmus filipendula</i>	W D
<i>peccata</i>	W D

Sparganium simplex
Præcisæ pratensis

Vormsi salas (Igaunija) augu saraksts K. R. Kupfera rokrakstā. LU Muzeja krājums

viņam uzticami pavadoņi bija [brāļi Johans un Jāzeps Mikutoviči](#). Par saviem labākajiem draugiem K. R. Kupfers vēl uzskatīja botāniķi un entomologu [Paulu Lakševicu](#) Liepājā, aptiekāru [Rudolfu Lēbertu](#) (*Rudolf Carl Georg Lehbert*) Rēvelē (mūsdienu Tallina) un profesoru [Vladislavu Rotertu](#) (*Władysław Rothert*), kurš sākumā strādāja [Kazanā](#), vēlāk [Harkivā](#) un [Odesā](#). Baltijas dabaszinātnieku vecmeistars akadēmiķis [Frīdrihs Šmits](#) (*Friedrich Schmidt*) gadiem ilgi veica zinātniski pētniecisko braucienu izdevumu segšanu, un pateicoties viņu sarakstei K. R. Kupferā nobrieda **pārliecība**, ka Baltijas dzimtenes floras izpēte ir viņa dzīves uzdevums, lai gan viņa oficiālā specialitāte bija matemātika.

Baltijas herbārijs (*Herbarium Balticum*) Latvijas Universitātes Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekciju Herbārija telpā Rīgā, Kronvalda bulvārī 4. Foto: Daiga Jamonte

Šī darba rezultāts bija K. R. Kupfera ievāktais **Baltijas herbārijs** (*Herbarium Balticum*), kas šobrīd atrodas [Latvijas Universitātes Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekciju](#) krājumā, un satur aptuveni 30 000 herbārija eksemplāru. No 1200 K. R. Kupfera ievāktajām augu sugām Baltijas apgabalā, 120 teritorijā tika konstatētas pirmo reizi, 170 sugas bija [kultūrbēgļi](#) (kultūrbēgļi jeb dārzebēgļi, Latvijā ievesti un audzēti kā kultūraugi, pamazām piemērojušies mūsu vides apstākļiem), no tām 50 atrasti šeit pirmo reizi; apmēram 150 sugas bija krustojumi un 130 no tiem šeit novēroti pirmo reizi.

Svarīgākais rezultāts K. R. Kupfera augu ģeogrāfiskajiem pētījumiem bija tas, ka tika izdalīts **Austrumbaltijas apgabals** kā [ģeobotāniska](#) vienība.

Pamatojoties uz viņa izcilajām pamatzināšanām par Baltijas zemju floru un minot faktus no kaimiņu zemju florām, K. R. Kupfers izveidoja Austrumbaltijas apgabala iedalījumu un kontūras un kā pirmais minēja atsevišķu sugu izplatības robežas šajā apgabalā. Pirmo uzmetumu Baltijas veģetācijas attēlojumam K. R. Kupfers sniedza apcerējumā "Austrumbaltijas apgabala īsas Veģetācijas skices" (*Kurze Vegetationsskizze des Ostbaltischen Gebietes*). Apjomīga publikācija šajā nozarē bija ģeobotāniska monogrāfija "Moricsala" (*Die Naturschonstatte Moritzholm*). Pie floras pētniecības darbiem pieder arī "Leduslaikmeta augu atradne Tetelmindē" (*Das Glazial pflanzenlager von Tittelmunde*), kā arī apcerējums "Pasaules kara ietekme uz augu valsti pie Rīgas" (*Der Einfluß des Weltkrieges auf die Pflanzenwelt bei Riga*). Šis un daudzi citi raksti ir sakopoti darbā "Augu ģeogrāfijas pamati Austrumbaltijas province" (*Grundzüge der Pflanzengeographie des Ostbaltischen Gebietes*), kas ir svarīgākais darbs, kas attiecas uz Baltijas augu ģeogrāfiju. Autors jau 1904. gadā ar savu darbu "Ievērojamās veģetācijas robežas Austrumbaltijā" (*Bemerkenswerten Vegetationegrenzen im Ostbalticum*) skāra ārpus Baltijas provinces pastāvošās problēmas.

K. R. Kupfers savos darbos norādījis uz tā saukto floras kritumu - sugu skaita samazināšanos vienā ģeogrāfiskā virzienā, kā arī uz apgabala floras ģeogrāfijas novirzēm un saskaņām. Ar šo darbu K. R. Kupfers ir radījis nākošajām **ģeobotāniķu** paaudzēm pamatu tālākam darbam. Liela apjoma sistemātiskais darbs bija Kaukāza un Krimas vijolišu apstrāde

(1909) krievu botāniķu grupas izdotajā grāmatā "Flora Caucasica critica". Darbs bija uzrakstīts latīņu un krievu valodās un ietvēra veselu rindu jaunu varietāšu, pasugu, nodalījumu un apakšnodalījumu, kas nosaukti apstrādātāju vārdos un kuri vēlākajās monogrāfijās jau kļuvuši par dzimtām.

Taču viņš bija iedziļinājies arī citās dabaszinātņu nozarēs, sevišķi [ģeoloģijā](#), un [matemātikā](#), kurās bija tik kompetents, ka spēja ne tikai ar izpratni tajās iedziļināties, bet arī varēja izdarīt daudz ko patstāvīgu šajās nozarēs.

Tūliņ pēc viņa pārceļšanās uz Rīgu 1894. gadā K. R. Kupfers pievienojās **Rīgas Dabaspētnieku biedrībai** kā pastāvīgs biedrs, darbojās tajā vairāk nekā 41 gadu un lielā mērā atstāja savas personības zīmogu biedrības vēsturē. Kopumā vairāku gadu laikā biedrībā viņš nolasīja 196 lekcijas un ziņojumus un nepagāja nevienas debates, kurās viņš nepiedalītos. 1895. gadā viņš bija biedrības herbārija glabātājs, 1897. gadā ieņēma valdes locekļa amatu. Viņš cerēja pacelt sēžu zinātnisko līmeni iekārtojot specialās nodaļas. Tika nodibinātas matemātikas un ornitoloģijas sekcijas. Tādejādi biedrība, kaut arī ne pilnīgi, atgriezās pie principa, kas jau tās dibināšanas laikā bija vadošais, t.i. pie **sekciju darba**. Taču sekciju darbs drīz vien pārgāja uz sapulcēm un tā arī šī jaunā kārtība nevilcās ilgi. 1908. gadā K. R. Kupfers tika ievēlēts par biedrības viceprezidentu.

Šajā laikā norisinājās dabas rezervāta ierīkošana [Usmas ezera](#) salā, kas nosaukta [Saksijas maršala Morica](#) vārda. Rezervāts tika dibināts 1912. gada 6. jūnijā, un tā ir senākā aizsargājamā dabas teritorija Latvijā. 1920. gadā **Moricsalas dabas rezervātu** vajadzēja nodot Latvijas Izglītības ministrijai un tāpēc Rīgas Dabaspētnieku biedrībai radās iespēja pārņemt savā uzraudzībā un tālāk vadīt tik veiksmīgi iesāktos darbus. Tika publicēts ziņojums jau minētajā sacerējumā ar virsrakstu "Moricsalas rezervāts".

Rūpes par izveidoto rezervātu K. R. Kupfers izrādīja arī turpmāk. Piemēram, 1930. gada 1., 2. un 3. oktobrī K. R. Kupfers kopā ar Latvijas Universitātes profesoru [Rūdolfu Meijeru](#) un Moricsalas mežsargu [Ansi Gaili](#) salā ciemojās un revidēja tajā salas augu formāciju norobežošanai dabā un kartēšanai uzstādītās kupicas (konusveida zemes vai akmeņu kopiņas ar mietu vidū). Tās bija tik stipri satrunējušas, ka bija grūti vai pat neiespējami tās atrast. K. R. Kupfers pēc A. Gaiļa aprēķiniem noteica uzlabojumu veikšanai nepieciešamo summu un **iesniegumā Izglītības Ministrijas sekretariātam** lūdza šos uzlabošanas darbus sponsorēt.

No kreisās: Usmas ezera pētīšanas vadītājs cand. rer. nat. V. Ozoliņš, Moricsalas pētnieks prof. Kupfers un salas sargs A. Gailis.

No kreisās: Usmas ezera pētīšanas vadītājs V. Ozoliņš, Moricsalas pētnieks K. R. Kupfers un salas sargs Ansis Gailis. Foto no 1931. gada 3. jūlija žurnāla Atpūta 348. numura Mārtiņa Sāma raksta "Kā tagad izskatās Usmas ezera Moricsalas džungļos".

Izglītības Ministrijas Sekretariatam .

Prof.Dr.K.R.K u p f e r a (Kupffer)

I e s n i e g u m s .

Izpildot Izglītības Ministra kunga man ar prof.Dr.N.Maltas kunga starpniecību nodoto uzaicinājumu, esmu savus vegetācijas pētījumus Moricsalā nobeidzis un patlaban sakopēju pētījumu rezultātus zinātniskā manuskriptā, ar to veicot sagatavošanas darbu Baltijas augu geografu konferencē, kas sanāks Rīgā 1931.g. jūnijā.

Salas augu formāciju norobežošanai dabā, kā arī viņu kartēšanai ir vajadzīgas kupicas, kādas savā laikā arī uzstādīja Moricsalā bijušā krievu mežu pārvalde un kuņas vēlāk toreizējais Rīgas Politehniskā Institutā un tagadējais Latvijas Universitātes profesors Dr.R.Meijera kungs vēl pārkontrolēja un papildināja.

Šī gada 1., 2. un 3. oktobrī esmu kopā ar prof.Dr.R.Meijera kungu un salas mežsargu Ansi Gaili kupicas sīki revidējis resp. par jaunu fiksējis, un izrādījās, ka tās visas tik stipri satrunējušas, ka gūti vai pat pavisam neiespējami tās atkal atrast. Tāpēc visas tās, skaitā 52, jāuzstāda par jaunu. Turklāt vēl izrādījās arī, ka sēta, ar ko nošķirta vietējam mežsargam iedalītā zeme no rezervāta paša, ir jāpagarina un jāatjauno, lai būtu iespējams nosargāt mežsarga lopus, ka tie neiet rezervātā, un lai nerastos neskaidrība, cik tāli sniedzās mežsarga lietošanā nodotais pļavas gabals.

Uz manu ierosinājumu vietējais mežsargs Ansis Gailis ir aprēķinājis koku daudzumu šīm vajadzībām un darba izmaksu. Kā redzams no viņa aprēķina, ko pievienoju šeklāt, maksa sasniedz 77 latus. Bez tam, ievērojot gaidamo starptautisko viesu ērtības, būtu vēlams savest kārtībā lielo galdu un solus, kas ierīkoti mežā pie mežsarga mājas, un atlīdzinot tam pašam mežsargam par šo īpašo darbu, vajadzētu vēl izdot 23 latus.

Pamatojoties uz augšā aprādīto atļaujos iesniegt Izglītības Ministrijas Sekretariatam, kuņa pārziņā Moricsalas rezervāts atrodas, sekošu priekšlikumu:

Latvijas Botānikas nodaļa

Latv. Nr. M 390
52

K. R. Kupfera iesniegums Izglītības Ministrijas sekretariātam ar lūgumu piešķirt līdzekļus uzlabošanas darbiem Moricsalas dabas rezervātā, 1930. gads. LU Muzeja krājums

Kad 1913. gadā līdzšinējais nopelniem bagātais Rīgas Dabaspētnieku biedrības prezidents, direktors [Gothards Šveders](#) (*Gothard Schweder*) cienījamā vecumā atkāpās no amata (ko nepārtraukti pildīja 38 gadus), K. R. Kupfers vienbalsīgi tika **ievelēts par viņa pēcteci**. Sevišķi jāizceļ K. R. Kupfera darbs **biedrības muzejā**, kura vadītājs viņš bija kopš 1921. gada.

K. R. Kupfera 60 gadu dzimšanas dienā radās izdevība izteikt viņam pateicību par centīgo darbu, organizējot biedrībā neoficiālu **svinīgu vakaru**. Kad 1933. gadā bija pagājuši 20 gadi kopš K. R. Kupfers vadīja Dabaspētnieku biedrību, biedrība nolēma **pasūtīt viņa portretu un novietot biedrības sēžu zālē**, kur tas atradās līdz biedrības pastāvēšanas beigām. Tas bija liels pagodinājums, kas līdz šim bija piešķirts tikai diviem Rīgas Dabaspētnieku biedrības biedriem. Šīs idejas ierosinātāji negribēja gaidīt, kamēr paiet 25 gadi prezidenta amatā pirms portreta novietošanas, kā tas tika darīts iepriekšējos gadījumos.

K. R. Kupfers bija korespondētājloceklis un goda biedrs arī **citās biedrībās** Latvijā un ārzemēs:

- 1922 - Brandenburgas provinces Botānikas biedrības goda biedrs;
- 1925 - Igauņu literatūras biedrības goda biedrs un Somijas ģeogrāfu biedrības korespondētājloceklis;
- 1926 - Somijas mežu pētīšanas biedrības korespondētājloceklis un Somijas floras un faunas pētīšanas biedrības korespondētājloceklis;
- 1928 - Berlīnes Dabaspētniecības biedrības korespondētājloceklis;
- 1930 - Upsalas fitoģeogrāfu biedrības korespondētājloceklis;
- 1934 - Rīgas augu vēstures un arheoloģijas biedrības goda biedrs;
- 1935 - Vācijas Karaliskās Dabaspētnieku akadēmijas biedrs.

1935. gada 14. novembrī profesora K. R. Kupfera **dzīve pārtrūka**. Pēdējā gaitā viņš tika pavadīts uz Rīgas [Jēkaba kapiem](#) svētdien, 17. novembrī. Rīgas Dabaspētnieku biedrības nākošā **sapulce 25. novembrī** bija veltīta tās ilggadējā priekšsēdētāja piemiņai. Šajā pasākumā piedalījās biedrības biedri un pārstāvji no radniecīgām institūcijām. Ar lauriem apvīts nelaiķa portrets bija novietots blakus runātāja pultij. Sapulcējušos uzrunāja viceprezidents R. Meijers un norādīja uz smago zaudējumu sakarā ar Rīgas Dabaspētnieku biedrības prezidenta nāvi, kā arī par bagāto mantojumu, ko viņš atstāja zinātnieku saimei. Profesors [Alfrēds Mēders](#) aprakstīja nelaiķa dzīvi un darbību, kamēr profesors [Nikolajs Malta](#) cildināja viņa botānisko darbu nozīmīgumu.

Nav iespējams pārvērtēt šī izcilā vīra sniegumu zinātnē. Viņa aktīvā darbība, vispusīgās intereses un nevienaldzība visās dzīves sfērās dod pamatu lepnumam par to,

ka dzīvojam tajā teritorijā, kas Karlam Reinholdam Kupferam bija tik mīla un likās tik interesanta un padziļinātas pētniecības vērtā. K. R. Kupfera mantojumu iespējams aplūkot Rīgā, Kronvalda bulvārī 4, Latvijas Universitātes Muzeja Botānikas un mikoloģijas kolekciju telpās, iepriekš piesakoties vizītei [ŠEIT](#).

K. R. Kupfera skapis ar herbāriju sarakstu un citiem materiāliem no viņa apakškolekcijas - mikoloģisko kolekciju, publikācijām, fotogrāfijām, pierakstiem, dokumentiem, korespondenci, privātbibliotēku.

Foto: Sarmīte Livdāne

Papildus informācija:

[Rīgas Dabaspētnieku biedrības biedru zinātniskais mantojums Latvijas Universitātes](#)

[Bibliotēkā - Karls Reinholds Kupfers](#)

[Latvijas Botāniķu biedrība - Kārlis Reinholds Kupfers](#)

[J. Raiņa Daugavpils 6. pamatskola - Kārlis Reinholds Kupfers](#)

Izmantotie informācijas avoti:

Biedrība «Usmas krasts». (b.g.). *Moricsalas rezervāts*. Izgūts no <https://www.usmasezers.lv/par-ezeru/moricsalas-rezervats/>

Meder, A. (1937). *Prof. Dr. Karl Reinhold Kupffer* (I. Berga, M. Grīnberga, tulk.). Korrespondenzblatt Naturforscher-Verein zu Riga, LXII, 1.- 20. lpp.

Rurāne, I. (2004). *Svešās augu sugas Rīgas jūras līča piekrastē*. Izgūts no <http://raksti.daba.lv/referaati/2003/IRurane/>

Spektors, A. (b.g.). *Kupica*. Izgūts no <https://tezaurs.lv/kupica:1>